



Rishagen



# ÅRSPLAN

- 2023/2024 -

Vi bygger robuste barn



## S. 06

1.0 FUS sine mål for barnehagene

## S. 40

5.0 Barns medvirkning

## S. 08

2.0 Om barnehagen

## S. 44

6.0 Samarbeid

## S. 12

De syv psykiske helserettigheter

## S. 46

7.0 Overganger

## S. 22

3.0 Vår pedagogiske plattform

## S. 52

8.0 Barnehagen som lærende organisasjon

## S. 34

4.0 Barnehagens formål og innhold





Velkommen!



# LEDEREN

Årsplanen er et arbeidsdokument som beskriver hvordan vi skal praktisere Barnehageloven, Rammeplanen og....ER DU HER ENDA?

Sett deg godt til rette, for det du nå holder i hånda er faktisk alt annet enn et kjedelig dokument. Bli med på innsiden av årsplanen vår. Du vil ikke angre!

Du har fått barn, søkt barnehageplass, og nå sitter du her med barnet ditt i Rishagen FUS barnehage.

Vet du egentlig hva det innebærer?

Vi kan godt bruke de neste sidene på å snakke oss selv opp i skyene. Slenge inn noen klisjéer, og bruke all verdens flotteste superlativer. Men hva godt gjør egentlig det?

Ord er ingenting uten handling. I Rishagen FUS barnehage er vi trygge på vår egen kompetanse. Vi skal tørre å snakke høyt, fordi det stiller krav til at vi må fortsette å være i faglig utvikling. Samtidig tvinger det oss til å gå nye veier. Og så lenge vi har det felles fundamentet vårt i sentrum av

kompasset, vil vi aldri gå oss vil.

I Rishagen FUS barnehage har vi tro på at vi hver dag er med på å bidra til at ditt barn skal komme ett steg nærmere den beste utgaven av seg selv. En utgave som er nysgjerrig på hva livet har å tilby, og som har barnehagesekken full av verktøy og førstehåndserfaringer som gjør det rustet til å takle livet det har foran seg.

Vi skal bygge «Robuste barn».

Hvordan gjør vi egentlig det?

Vi jobber med utgangspunkt i Arne Holtes 7 psykiske helserettigheter. Hvordan det ser ut i praksis, finner dere mer om i et eget kapittel.

Som dere også vil se videre i årsplanen, setter vi barnet i fokus. Som barn i Rishagen skal en bli sett, hørt og verdsatt. Barna får medvirke i sin egen hverdag, og de ansatte går på jobb med en nysgjerrighet rundt hvilket magisk sted denne dagen kan ta oss. Gjennom våre relasjoner til barna og dere som foreldre, staker vi ut retningen vi har størst tro på





for ditt barn, og legger ut på denne reisen sammen.

Hos oss er ikke det viktigste å kunne alfabetet, tegne perfekte prinsesser eller telle til 20 på engelsk før en er 4 år. Vi har tro på at barna kommer lenger ved å lære seg å være en god venn, vise empati, tåle motgang og ha visshet om at de er en viktig del av fellesskapet!

Det viktigste vi har til felles med dere, er at vi alle ønsker det beste for akkurat ditt barn. Barna blir formet av verdiene de møter både hjemme og i barnehagen. Vi er eksperter på barn og barn i gruppe. Dere er eksperter på deres barn. Sammen kan vi løfte dem til uante høyder. Med vår stadig voksende fagkunnskap ønsker vi å være en kilde til informasjon og veiledning. Det innebærer blant annet at vi ønsker dialog og kommunikasjon utover det lille «ha det-et» ved henting. Det skal være rom for å tilbakemeldinger, refleksjoner og utfordringer. Hver dag er forskjellig, og ikke alle oppleves like enkle. Derfor er det også vårt ønske å møte dere foreldre på deres følelser, og bidra med vår kunnskap. Vi er alle menneskelige, og ingen ønsker å møte et robotsvar i andre enden.

Så? Sitter du igjen med en nysgjerrighet på hvem vi er, og hvor vi skal videre?

Da er det bare å bla om, pusse

brilleglassene, skjenke en ny kopp med kaffe, og lese videre i årsplanen. Her er det MYE gull.

Våre dyktige ansatte har tatt for seg viktige temaer som språk, lekemiljø, overganger, vår pedagogiske plattform og våre verdier på en innholdsrik og spennende måte.

Det å være en del av en større kjede bærer med seg store fordeler. FUS-kjeden er en pulserende organisasjon, der vi til enhver tid streber etter å være ledende i landet. Nyere forskning viser tydelig viktigheten av voksenrollen. Derfor jobber FUS kontinuerlig med lederutvikling og å løfte den faglige kunnskapen til alle våre ansatte.

FUS kjedens store faglige satsing heter "Barnet først". Gjennom CLASS har vi fått et verktøy som måler kvalitet og gir oss en score på tilbudet vi leverer. Denne satsingen har gitt den konkurransedrevne gjengen i Rishagen ekstra motivasjon til å strekke oss, om mulig enda lenger, for å gi barna den beste starten på resten av livet.

Vi er utrolig takknemlige for de samarbeidspartnerne vi har, og den støtten vi har i ryggen!

De gjør at vi hver dag kan få utøve den jobben vi er best på!

1.0

# FUS SINE MÅL FOR BARNEHAGENE

## HOVEDMÅL

- ❁ FUS barn har et positivt selvbilde
- ❁ FUS barn er trygge og forskende, trives i lek og har vennekompetanse
- ❁ FUS barn gleder seg til “resten av livet”, og vet at de har påvirkningsmulighet og at innspillene deres teller
- ❁ FUS barn har det gøy i barnehagen







## VISJON

Sammen gir vi barndommen verdi:  
Vennskap, lek og glede og hverdagsmagi.

Visjonen er vår ledestjerne og den staker ut en retning for hva vi ønsker at FUS barnehagene skal oppnå – nå og i fremtiden. Visjonen er det vi strekker oss etter hver dag i møte med barn, foreldre og kollegaer.



## VERDIER

Glødende, skapende og tilstedeværende.

Verdiene er kulturbærerne i FUS. Verdiene forteller hva vi står for, hva vi tror på og hva som er viktig for oss. De er en kilde til motivasjon og inspirasjon i det daglige arbeidet i barnehagen på veien for å virkeliggjøre visjonen.



I FUS barnehagene har vi et felles slagord, «Barnet først». Det innebærer at alt vi gjør skal være til barnets beste. «Barnet først» er også navnet på vår kompetanseutvikling, der målet er et likeverdig barnehagetilbud av høy kvalitet i alle våre barnehager.

I denne årsplanen er kapitlene bygd opp slik: Først en beskrivelse av hva rammeplanen sier, så en beskrivelse av hvordan vi vil gjennomføre dette i praksis.





## VI BYGGER ROBUSTE BARN

### Satsningsområde og overordna mål

Det er nå det skjer. Det er nå livet er. Vi ønsker å bruke hvert møte og hver dag til å legge et godt grunnlag for resten av livet til hvert enkelt barn. I Rishagen FUS barnehage ønsker vi å bygge robuste barn.

De første 6 årene av et menneskes liv kalles

“gullårene”. Barnets hjerne er som en svamp som suger til seg kunnskap, og opplevelser. Barna utvikler seg lynraskt, er læringsdyktige og mottagelige samtidig som de stadig gjør seg nye erfaringer. Alle erfaringene setter spor og kan påvirke barnets utvikling og veien videre i livet. Med stor grad av respekt og ydmykhet bruker vi vår kunnskap om barns utvikling

for å skreddersy en barnehagehverdag tilpasset hvert enkelt barn.

Samfunnet rundt oss er i stadig utvikling og endring, og det går fort. Vi vet lite om den verden våre barn møter som voksne, men vi vet mye om å støtte barns utvikling. Målet med vårt satsningsområde er å bygge opp en robusthet i hvert enkelt barn.



“Å gi barn en indre tro på at de er noe verdt er helt avgjørende i dag.”

Per Schultz

Vi ønsker å sende fra oss barn som nyter og fryder seg over livets gode dager, men samtidig tåler de dårlige.

Livsmestring er ett begrep vi har tatt på alvor i barnehagen og vi er stadig på jakt etter ny forskning og nye teorier på hva som kan bidra til å bygge robuste barn.

Forskeren Cecilie Evertsen ved Nasjonalt

senter for læringsmiljø og atferdsforskning ved UIS påpeker at et robust barn er et barn som opplever trygghet i sitt oppvekstmiljø. Det er kvaliteten på barnets relasjoner som avgjør om barnet opparbeider seg en robusthet.

Fokus på trygghet og kvalitet på relasjoner går vi nærmere inn på i presentasjonen av barnehagens plattform.



**Cecilie Evertsen har 7 råd for hvordan vi kan hjelpe barn med å bli robuste og motstandsdyktige:**

- ✿ Gi barna kjærlighet
- ✿ Sett sunne grenser
- ✿ Ha forventninger til barnet (ting du vet de mestrer)
- ✿ Gi barna nye, passende utfordringer med jevne mellomrom
- ✿ Hjelp barna med å regulere følelser
- ✿ Skap positivt klima
- ✿ «Ta» barna i å gjøre gode ting.



Per Schultz Jørgensen er professor i sosialpsykologi og var vårt første møte med begrepet robuste barn. Hans forskning danner grunnlaget for vår satsing og er ett solid fundament for vår utvikling.

Han beskriver robusthet som styrke og en viss motstandskraft. Robusthet er å kjenne denne styrken sammen med sin begrensning. Det er å si nei i dette hamsterhjulet av evig prestasjon som vi lever i. Robusthet er å reise seg igjen, å vite at det ikke er verdens ende å tape i et spill når du er tre år.

I Rishagen har vi fokus på kvalitet i hvert eneste møte med barn, medvirkning,

god språkutvikling og helsefremmende lekemiljø. Dette sammen med vår pedagogiske plattform gir barna mulighet for å utvikle en robusthet de vil ha nytte av videre i livet.

Professor i helsepsykologi Arne Holte har utarbeidet 7 psykiske helserettigheter.

Vi har latt oss inspirere av hans påstand om at følelsen av å oppleve disse rettighetene kan bygge en god psykisk helse.

Nedenfor finner dere en presentasjon av hver enkelt helserettighet og hvordan dette vil se ut i praksis her hos oss.



# DE SYV PSYKISKE H

At de er noen, og at de er verdifulle. Det er viktig for  
at de blir møtt og be

A photograph showing two children from behind, looking out over a town and a lake. The child on the left is wearing a grey hoodie, and the child on the right is wearing a bright green beanie and a dark blue jacket with a white stripe. The town below is densely packed with houses, and a blue lake is visible in the middle ground. The hills are covered in autumn-colored trees. The sky is blue with some light clouds.

# SELVSTENDIGHETER

...oss at barna opplever å være et selvstendig individ, og  
kreftet for den de er.





## VI SKAL GI BARNNA FØLELSEN AV IDENTITET OG SELVRESPEKT

Vi vil synliggjøre barnas individuelle styrker i fellesskapet, og lære dem å sette pris på andres styrker.

Dette kan føre til at barna godtar, og respekterer seg selv og hverandre som den de er.

### HVORDAN JOBBER VI MED DETTE?

- ✿ Vi møter barnet i følelsene sine, og hjelper med å regulere dem.
- ✿ Vi speiler barnets følelsesuttrykk, og setter ord på det de gjør og opplever.
- ✿ Vi setter ord på hva vi og andre gjør og opplever. Dette kalles selvsnakk og parallellsnakk.

### TIPS TIL FORELDRE:

Sett ord på følelser sammen med barnet.

Sett deg ned, og møt barnet i de følelsene de står i. Vis dem at alle følelser er lov, og at dere sammen kan finne veien ut av de vanskelige følelsene.

# VI SKAL GI BARN A FØLELSEN AV MENING I LIVET

At de er en del av noe større, og at det er noen som trenger dem.

Det er viktig for oss at barna blir sett som den de er, og at de ser og møter andre for den de er.

Barna skal bli verdsatt, og vi skal hjelpe dem med å verdsette og å glede andre.

Barna skal få opplevelsen av at de kan hjelpe, trøste, glede andre, og selv erfare at andre barn møter dem slik.

sett og hørt, uavhengig av alder, nivå og uttrykksform.

- ✿ Vi løfter frem og snakker høyt om de barna som ikke er til stede, slik at de forblir en del av fellesskapet.



## HVORDAN JOBBER VI MED DETTE?

- ✿ Vi gir barna små oppgaver i hverdagen ved å være «dagens hjelper» og oppmuntrer barna til å hjelpe hverandre, f. eks i påkledningen. Det er vanskelig å lukke sin egen glidelås, men det er mye enklere hvis man lukker hverandres glidelås.
- ✿ Gjennom å la barna medvirke i hverdagen, gir vi dem følelsen av å bli

## TIPS TIL FORELDRE:

Gi barna små oppgaver i hjemmet.

Barn kan oppfatte å være til bry eller som «en ekstra oppgave» om vi alltid ordner ting for dem. Ved å la dem bidra gir vi dem gode utviklingsarenaer, samt følelsen av å være en viktig del av familien.





## VI SKAL GI BARNNA FØLELSEN AV LIVSMESTRING



At de duger til noe, og at det er noe de får til.

Barna i Rishagen FUS barnehage skal få mulighet til å utforske og øve seg slik at de kan klare seg selv. På denne måten kan de oppleve mestring gjennom hele prosessen. Vi gleder oss sammen med barna over hver liten milepæl på veien, samtidig som vi støtter dem fra sidelinjen. Det være seg i påkledning, i konstruksjonslek eller spill.

### HVORDAN JOBBER VI MED DETTE?

- ✿ Vi lar barna utforske omgivelsene, og gir dem verdifulle førshåndserfaringer
- ✿ Vi tilpasser de ulike aktivitetene og utfordringene til barnas eget nivå
- ✿ Vi gir barna nok tid til å kunne prøve OG mestre selv

### TIPS TIL FORELDRE:

Vær hverandres heiagjeng!

Applauder, skryt, og gi high five med barnet når det når en ny milepæl eller mestrer noe nytt.

DET gir motivasjon til å fortsette!

## VI SKAL GI BARNNA FØLELSEN AV TILHØRIGHET



At de tilhører noen og at de hører hjemme et sted.

Det er viktig for oss at barna opplever å høre til i et fellesskap med felles kultur, humor, verdier og væremåte.

Følelsen av både inkludering og ekskludering står sterkere enn barns følelse av egen identitet. Vi tar derfor utgangspunkt i barnas interesser for å forsterke deres fotavtrykk i miljøet som skapes i barnehagen.

### HVORDAN JOBBER VI MED DETTE?

- ✿ Fra første stund er vi opptatt av å bygge gruppefølelse, og å gi barna opplevelsen av å være en del av «et lag».
- ✿ Vi har tett samarbeid med foreldre om hva som er barnas behov, meninger og interesser
- ✿ Gjennom fellesskapet bygger vi bro mellom det forutsigbare og det ukjente

### TIPS TIL FORELDRE:

Le i lag!

Følelsen av å ha den interne humoren sammen med andre, og at en har en felles kultur, har stor verdi



## VI SKAL GI BARNNA FØLELSEN AV TRYGGHET

At de kan tenke, føle og utfolde seg uten å være redd.

Det er viktig for oss at barna opplever trygghet, da dette er helt nødvendig for at barn skal kunne utforske.

Når barn møter motgang trenger de hjelp av en trygg voksen til å håndtere inntrykkene, slik at de kan ta med seg verktøy videre i livet. Slik kan de stå mer robuste i møte med lignende motgang senere.

### HVORDAN JOBBER VI MED DETTE?

- ✿ Vi er tilgjengelige for barnet. Gjennom å støtte, oppmuntre og veilede barnets utforskning, viser vi at utforskning og nysgjerrighet er sunt og naturlig.
- ✿ Vi er i forkant. Det er viktig å ramme inn barnet i utforskning, slik at de får førstehåndserfaringer, men at vi er med på å begrense det negative





utfallet. Vi lar barna selv få være med på å vurdere sine handlinger, istedenfor å løse det for dem ved å f. eks løfte barnet ned når de har klatret farlig høyt opp.

- ✿ Vi hjelper barnet å regulere følelser  
Hvis barnet så faller ned, trenger det omsorg, varme og bekreftelse. Det ER vondt å falle, og det var nok veldig skummelt. Ved å bekrefte barnas inntrykk er vi med på å forsterke barnets selvbilde og verktøy for å regulere seg selv.

#### **TIPS TIL FORELDRE:**

Forutsigbarhet = Trygghet

Gjør ditt for å være mest mulig i balanse, slik at den utgaven barnet møter, stort sett er den samme, forutsigbare utgaven.



## VI SKAL GI BARNNA FØLELSEN AV DELTAKELSE OG INVOLVERING



At det faktisk spiller en rolle for noen andre hva du gjør og ikke gjør.

Barna trenger at det skapes gode arenaer der de kan få anledning til å koble seg på et felleskap som bryr seg om hva de gjør og ikke gjør.

Det kan være i barnehagen, i hjemmet og ellers i samfunnet – viktigst av alt er at de får oppleve anerkjennelse for sine initiativ.

### HVORDAN JOBBER VI MED DETTE?

- ❁ Vi er tydelige på hvilken atferd vi ønsker å se blant barna, og anerkjenner dem når de viser denne.
- ❁ Vi fremsnakker barn som viser den atferden vi i fellesskap har blitt enige om. Barn som deler med hverandre, eller som inkluderer andre i leken

fortjener å høre det.

- ❁ Vi verdsetter idéene deres ved å sette dem ut i live. Det gir dem følelsen av at deres initiativ betyr noe. Her er det viktig å være ekstra oppmerksomme på signalene/hintene fra de stille barna.

Hva er det de gir uttrykk for at de ønsker å fylle barnehagehverdagen med?

### TIPS TIL FORELDRE:

Familieråd

Ha «familieråd» rundt middagsbordet iblant, og la hver enkelt få uttrykke hva de ønsker at dere skal gjøre til helgen.



## VI SKAL GI BARNNA FØLELSE AV FELLESSKAP

At de har noen de kan dele tanker, følelser og erfaringer med.

Dette kan vi blant annet oppnå gjennom felles opplevelser, og at man føler at de andre i fellesskapet faktisk bryr seg om deg.

I et godt fellesskap skal det være rom for at barna kan komme med sine ulike personligheter.

De skal få muligheten til å dele sine følelser og tanker, slik at de andre blir kjent med seg selv og de rundt seg.

### HVORDAN JOBBER VI MED DETTE?

- ✿ Vi legger til rette for turer og andre felles opplevelser som byr på spenning, humor, samarbeid med mer.
- ✿ Vi hjelper barna med å sette ord på egne følelser, og bistå dem i å prosessere disse.
- ✿ Vi kan dele barna i mindre grupper der det er rom for at hver enkelt blir hørt.

### TIPS TIL FORELDRE:

Lytt til barnet!

Legg bort forstyrrende elementer og se hele barnet – ikke bare lytt til det de sier. På den måten kan du i større grad oppfatte signaler som ikke kommer frem i talen.

# 3.0

## VÅR PEDAGOGISKE PLATTFORM

### HER I RISHAGEN BYGGER VI ROBUSTE BARN

Ordet «livsmestring» ble inkludert i Rammeplan for barnehager i 2017. Begrepet i seg selv er forpliktende for alle som jobber i barnehage og vi startet en prosess for å fylle begrepet med innhold og teori. Vi har nå vært i denne prosessen i 6 år og bygget opp ett solid fundament, vår pedagogiske plattform.

Her står vi stødig samtidig som vi vet at vi

alltid må utvikle oss videre. Ordet kvalitet for oss betyr at vi alltid skal være i endring og utvikling, stadig på jakt etter muligheter for forbedring.

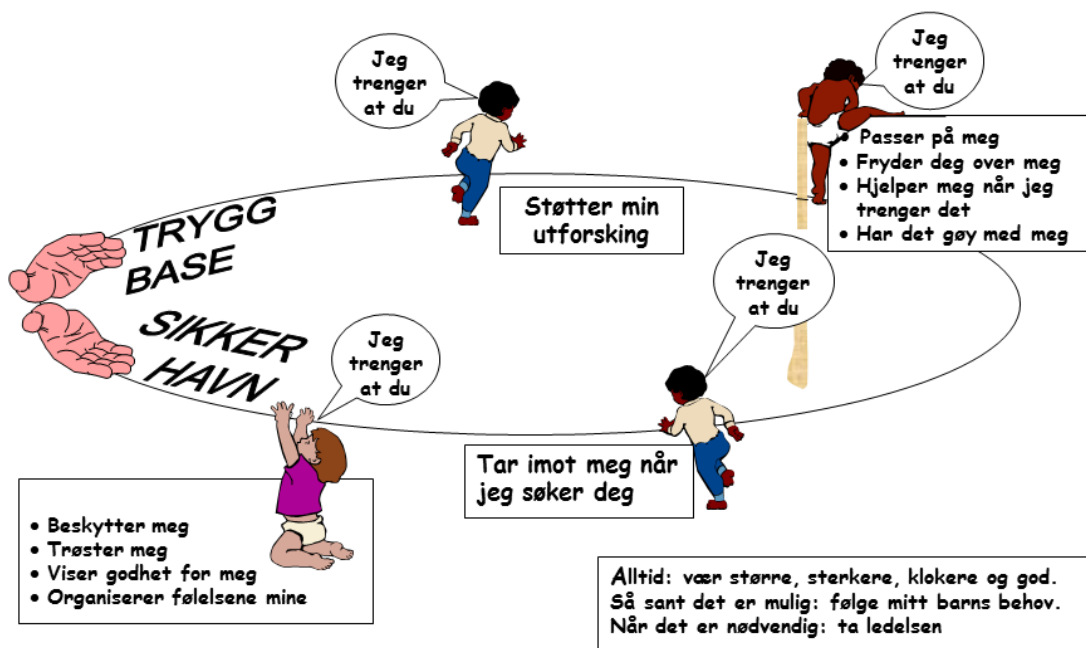
Det kommer stadig ny forskning og vi er opptatt av å holde oss oppdatert og tilføre ny teori som forsterker vår satsing.

Vi har stort fokus på voksenrollen og hvem vi er i møte med barn. Vi vil ha kvalitet i alle interaksjoner for å bygge trygge relasjoner.

## Trygghets sirkelen

### Foreldre med fokus på barnets behov

© Cooper, Hoffman, Marvin, & Powell, 1999







## **TRYGGHETSSIRKELEN, SENSITIVE VOKSNE- TRYGGE BARN**

Vårt utgangspunkt i relasjonsarbeidet er Trygghetssirkelen (Circle of security)

Teorien er forskningsbasert og har fokus på hvordan man kan skape trygge relasjoner mellom barn og omsorgspersoner.

Balansen mellom å støtte og oppmuntre barns utforskning og hjelpe dem med selvregulering samtidig som vi er en trygg havn, er grunnlaget for Trygghetssirkelen.

Vi skal være til stede i øyeblikket for hvert enkelt barn. Når barna vet de har en trygg voksen med seg som heier, oppmuntrer og holder er det lettere å finne nye utfordringer. Lek og utforskning er nettopp dette: å vurdere risiko i trygge omgivelser.

Og det er akkurat her, i avgjørelsen om å ta den kronglete veien, at barnet ditt har mestret og blitt enda litt mer robust. I Rishagen vil vi at barna skal være trygge på at dersom de faller, er det en voksen til stede. Tilgjengelig til å sette ord på de vonde følelsene og være i følelsene sammen med barnet. Samtidig som vi deler gledene sammen i å mestre og å prøve noe nytt.

Barnet som prøver grenser trenger at vi gleder oss over viljen og kreativiteten deres, og at vi formulerer trygt og tydelig våre forventninger til barnet. Rammene må derfor være tydelige, synlige og forståelige for barna.

Gjennom å være til stede og tilgjengelig er vi oppmerksomme på hvor barnet befinner seg i Trygghetssirkelen. Trenger barnet hjelp til å bevege seg ut i utforskning eller

har det behov for å lade på ett trygt fang?

## VÅR AUTORITATIVE VOKSENROLLE.

Vi har fokus på at alle ansatte i barnehagen skal praktisere og utøve en autoritativ voksenrolle.

Barnehagen har som mål at alle barn skal bli møtt mest mulig likt for at hverdagen skal oppleves som forutsigbar og trygg. Dette henger tett sammen med arbeidet vårt i forhold til Trygghetssirkelen og er en viktig brikke i vårt arbeid.

Det autoritative perspektivet bygger på to brede dimensjoner, relasjonskvalitet og krav/forventninger som stilles på en respektfull måte. Arbeidet krever ansatte som er bevisste egen praksis og finner en god balanse mellom dimensjonene.

Forskning viser at det autoritative perspektivet virker positivt på barns utvikling med tanke på til sosial kompetanse, demokratiske forståelse, selvregulering, akademisk utbytte og forebygging av mobbing.

Trygghetssirkelen, det autoritative perspektivet kombinert med ansattes relasjons-kompetanse danner plattformen for alt vårt arbeid. Det skal sitte i ryggmargen hos alle ansatte for å sikre en



hverdag preget av trygghet, forutsigbarhet og mye kjærlighet.

Vi tenker dette gir barna gode forutsetninger for å tørre å utforske, danne nye relasjoner, lære, mestre og ha det gøy i barnehagen.

## PROFESJONELL RELASJONS-KOMPETANSE

Å bygge relasjoner er en handling som krever bevissthet underbygget av teori.

I barnehagen vender vi oss ofte mot Pål Roland sine bøker på grunn av hans evne



til å omsette teori til praksis.

Ordet relasjon stammer fra det latinske ordet relatio som betyr å føre, henføre eller bære.

Det er relasjonene som fører barna inn i det store felleskapet, og antall relasjonelle forhold kan utvides til det uendelige.

Alle relasjoner springer ut fra samme kilde – det konkrete og nære menneskelige samspillet.

Vår tanke i relasjonsarbeidet er at det er vi som «bærer» barna inn i andre samspill, men for at det skal la seg gjøre må barna oppleve en trygg relasjon til oss som bærer.

Å bygge relasjoner ser vi på som en aktiv handling, det er noe vi gjør med utgangspunkt i det vi vet barna har behov for.

Relasjoner bygges gjennom interaksjoner, samhandling mellom ansatte og barn. Her er det avgjørende at interaksjonen er av høy kvalitet. Vi ser på interaksjoner, eller møter mellom ansatt og barn, som byggeklosser i relasjonsarbeidet.

Interaksjoner er sirkulære, de som inngår i interaksjonen påvirker hverandre gjensidig.

Det inkluderer og andre

barn, vi er sjelden i en interaksjon en til en.

Derfor er det ekstra viktig at vi har fokus på å bygge varme relasjoner så vi kan gripe inn tidlig og veilede barna så de og kan ha møter av god kvalitet med hverandre for å bygge relasjoner.

Vår felles forståelse rundt Trygghets sirkelen, den autoritative voksenrollen og vår kunnskap og erfaring i relasjonsarbeidet danner grunnstammen og plattformen for alt vårt arbeid i barnehagen.

Vi vil tilby alle barn i Rishagen det aller





beste, hver eneste dag. Dette innebærer også at vi har et felles mål om å være i stadig utvikling for å øke kvaliteten.

Med bevisste ansatte som utgangspunkt er vi godt rigget for å bygge robuste barn og fokusere på lek, læring og gode opplevelser.

Vi har i dette barnehageåret valgt å ha en tydeligere to-delning mellom småbarn og storbarn med tanke på faglig fokus.

Tiden på småbarns skal i all hovedsak

handle om trygghet i rammer som legger grunnlag for utforskning og lek. I tillegg har vi over lang tid hatt ekstra fokus på språk og har valgt å bruke BRAVO som verktøy og utgangspunkt for språkarbeidet.

Erfaringene barna får på småbarn tar de med seg når de begynner på stor base. Her vil de få videreutviklet leken og medvirke i ulike typer prosjektarbeid.

Vi vil her presentere nærmere hva vi tenker tiden i barnehagen skal inneholde.

## FOKUS PÅ SMÅBARNSAVDELING

### SPRÅK

I barnehagen er vi hele tiden opptatt av å stimulere barnas språk. Da sørger vi for å være oppmerksom på barna og deres signaler til kommunikasjon. For å lære språk handler ikke bare om å lære å snakke, det handler om å opparbeide seg evne til å kunne kommunisere. Da må man kunne imitere, respondere med lyder, blikk eller gester. For å få til dette må vi voksne være påkoblet og fange opp de signalene som barna gir oss.

Når barna ikke kan snakke selv driver vi aktivt med selvsnakk og parallellsnakk som vil si at vi snakker med barna hele tiden om hva som skjer og hva vil gjør rundt dem. Dette vil etter hvert hjelpe dem med både og forstå og lære språk. En annen språkstimulerende aktivitet er sang og det bruker vi aktivt i hverdagen i samling, når vi skifter bleier, når vi kler på oss i garderoben og når vi går på tur. Visste du at barn av og til kan synge en sang før de kan snakke i setninger?

På småbarn bruker vi BRAVO leken som en språk-stimulerende aktivitet. Dette gjør vi fordi BRAVO -leken bidrar til at hvert barn får en systematisk stimulering gjennom språk, sanser og fysisk aktivitet. BRAVO-leken er en stasjonsbasert lek der barna får oppleve enten fem begreper gjennom alle sansene eller fem bokstaver på hver stasjon. Vi bruker skriftspråket, fordi det er en representasjon av et begrep, på samme måte som bilder og faktiske gjenstander er det. Barna blir kjent med ord, bilder og





bokstaver gjennom å smake, lukte, kjenne, se og høre. Vi har fire stasjoner og mellom stasjonene øver vi på å åle, krabbe, rulle, snurre, fly eller henge.

Gjennomføring av Bravo-leken skjer i økter på 10-15 minutter med grupper på 4-6 barn som en del av den daglige samlingsstunden. Bravo-leken brukes i fire intensive perioder på tre måneder i løpet av to år, til sammen 48 uker.

En systematisk tilnærming til stimulering av språk, sanser og fysisk aktivitet kan derfor bidra til å styrke barnas utvikling på mange områder, og gi dem et godt grunnlag for videre læring og mestring.

## LEK PÅ SMÅBARNSAVDELING

Leken på småbarn, også kalt toddler-lek, er en veldig viktig del av hverdagen i barnehagen.

Rammeplanen sier at personalet skal «observere, analysere, støtte, delta og berike leken på barnas premisser». Vel, hvordan gjør vi det?

Jo, vi er til stede og tilgjengelige i barnas lek – både som deltakere og observatører. Vi fanger opp barnas innspill og skaper et lekemiljø som bygger på det barna viser

interesse for. Viser barna stor interesse for jungeldyr?

Ja, da lager vi et lekemiljø som er inspirert av nettopp det.

Barnehagen skal legge til rette for et variert og rikt lekemiljø, både ute og inne.

Så, hva leker vi egentlig med i barnehagen?

Vi har den tradisjonelle hverdagsleken, som innebærer kjøkkenlek og biler. Vi har konstruksjonslek der vi bygger tårn, hus eller garasje til traktoren. Her øver vi oss på turtaking og konsentrasjon blant annet. Kreativ lek og skapningsleken skjer ofte rundt bordet, gjennom play-doh, perling, maling eller puslespill. Små barn leker med hele seg, så det er viktig å gi rom for den fysiske leken også. Vi bygger hinderløyper, har løpefest i gangen eller øver på å hoppe ned fra en liten høyde.

Rammeplanen sier også at «Leken skal være en arena for barns utvikling og læring, og for sosial og språklig samhandling». På småbarns basen er det viktig at personalet er til stede og med i leken for at denne læringen skal skje. Ikke alle barna har et godt nok språk til å delta verbalt i leken, da er det viktig at personalet er der og gir barna språklig støtte, gjennom å sette ord på det barna ønsker å formidle.

Vi deler også mye i grupper på småbarn. Både aldersinndelte, men også aldersblandede grupper. Sistnevnte er viktig både for lekeutviklingen og språkutviklingen, da de yngste barna kan lære fra de eldste.

Leken er og en arena hvor barna kan få førstehåndserfaringer med det de har fokus på gjennom BRAVO leken og knyttes tett opp til barnas hverdagsliv.

Er kjøretøy tema for BRAVO leken tar vi barna med på tur for å se ulike kjøretøy i tillegg til at det blir en del av leken i barnehagen.

Alt barna opplever, og lærer tar de med seg videre opp på storbarns basen. Her er det viktig for oss å bygge videre på det barna har med seg av erfaringer. Vi har fokus på språkutvikling, toddler lek skal utvikle seg til mer avansert rollelek og vi skal bygge videre på kulturen på hver enkelt gruppe.

## FOKUS PÅ STORBARNSAVDELING

### SPRÅK

På stor base har vi stort fokus på å bruke språket aktivt. Barn lærer språket gjennom å bruke det selv, og derfor legger vi mest mulig til rette for at de skal få den språkstimuleringen de trenger.

De ansatte på stor base har som mål å være en god dialogpartner. En dialog består av både verbalspråk og kroppsspråklige signaler. Under slike dialoger kan man

tilføye mye læring og refleksjoner sammen med barna. Barn er svært interessert i ny kunnskap, så her gjelder det å bruke avanserte ord for å tilfredsstille lysten deres om ny kunnskap. For å være en god dialogpartner er det viktig å gi barna bekreftende signaler i form av blick, oppmuntrende nikk, gester og mimikk. Vi har også fokus på at barna skal bli oppmerksomme på turtaking, dette er gode egenskaper å være klar over i dialog med andre barn. Ved å bruke åpne spørsmål, legger man til rette for å få mer utfyllende svar. Her må barna få tid til å tenke seg om før de svarer. Visste du at det faktisk kan ta opptil 20 sekunder før barna er klar til å komme med et svar? Test selv -du vil bli overrasket over hvor lenge det er.

I gode dialoger har man også fokus på å ha flere looper sammen med barna. Det vil si opptil tre vekslinger frem og tilbake. Her kobler vi på tidligere erfaringer. Hva skjer da? Ny kunnskap + tidligere erfaring= LÆRING. Barna får knagger å henge kunnskapen på.

Skal vi kun gi ett tips hvis du ønsker å gi en boost på språkutviklingen til barnet ditt? LES. Lesing er det mest effektive du kan gjøre, og noe som vi har fokus på er; dialogisk lesing. I dialogisk lesing er det ikke lesingen som er selve fokuset, men samtalen man får rundt.





For eksempel: hva tror du egentlig den store bjørnen skal? Har dere sett en bjørn før? Oi, i dyreparken, fortell mer!

Når vi tilbringer tid sammen med barna og leser bøker, har det også en egenverdi i seg selv og er en viktig del i vårt relasjonsarbeid.

## **LEKENS EGENVERDI**

I Rishagen barnehage er vi opptatt av at leken ikke skal være en lek hvor personalet styrer innholdet, men at leken skal fylles med innhold barna selv ønsker. Barna skal få lov til å tenke fritt og leken vernes om ved at de får tid og rom til å leke i lengre perioder og får mulighet til å avslutte leken. Barna skal få oppleve samspill med andre barn, samt ha det gøy sammen med andre.

Vi er opptatt av at barn skal lære gjennom leken. Det vi mener med læring er ikke hvor mye fakta og kunnskap vi kan presse inn i leken, men at barna ofte får naturlig erfaring med kommunikasjon, samarbeid og det å vise empati.

## **ANSATTES ROLLE**

Ifølge rammeplanen skal personalet fremme et inkluderende miljø der alle barn kan delta i lek og erfare glede i lek. Det er viktig at ansatte legger til rette for at barna kan leke i lengre perioder uten å bli avbrutt.

Vi skal være en støttespiller for de barna som har behov for det. Vi skal hjelpe barna med å komme i kontakt med andre barn og å få innpass i leken. For at barna skal kunne mestre å være i lek er det viktig at vi legger til rette for utforskning. For at leken skal kunne utvikle seg, kan det noen ganger være behov for støtte og veiledning.

Vi kan hjelpe barna inn i lek, bli værende der, og være med på å videreutvikle når barna selv står litt fast, eller at leken er i ferd med å dø ut.

## **PROSJEKTARBEID**

Når vi skal sette i gang et prosjektarbeid er vi opptatt av å ta utgangspunkt i noe barna er interessert i. Målet med å sette i gang et prosjektarbeid er å fange opp barnas nysgjerrighet og ønske om å lære noe nytt. Vi ønsker at alle som deltar skal få bruke hele kroppen og alle sansene på en kreativ måte. Når vi arbeider med et prosjekt er det viktig at vi alltid er åpen for at prosjektet kan ta en vending som vi ikke hadde tenkt ut på forhånd. Vi kan ha en tanke om hvor prosjektet skal ende opp, men så blir barna interessert i en liten detalj på veien. Da stopper vi opp for å utforske dette nærmere.



# VÅRT VERDIGRUNNLAG



I Rishagen støtter vi barnas ideer, innspill og viser fleksibilitet i når det kommer til planer. Vi legger til rette for at barna får medvirke. Ved å medvirke får barna en kompetanse som de vil få bruk for resten av livet som samfunnsborger og medmenneske. Dette er kompetanser de kan bruke til samarbeid og ivaretagelse av egne behov. Gjennom medvirkning gir vi dem erfaringer hvor de opplever at deres innspill teller og er viktige for fellesskapet. De får øvd seg på å si ifra, fremfor å være tause aktører i eget liv.

Hos oss jobber vi med demokrati ved å ha fokus på å gi barna følelsen av å være en del av et fellesskap, og ved at alle skal få anledning til å ytre seg, bli hørt og delta. Vi har fokus på at alle barn får bli kjent med nærmiljøet, og får skape forståelse

og innblikk i hvordan et samfunn fungerer.

Vi henvender oss til barna som et medmenneske. Vi tilpasser oss etter barnas intensjoner, behov, erfaringer og interesser, og de får erfare at det finnes mange måter å tenke, handle og leve på. Hos oss skal mangfoldet anerkjennes og benyttes som en ressurs. Det er altså rom for alle barn, uansett hvor de kommer fra eller hva de har med seg av tidligere erfaringer. I Rishagen viser vi respekt for barna som meningsskapende personer. Det vil si at vi skal fremme likeverd og likestilling uavhengig av kjønn, funksjonsevne, seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk, etnisitet, kultur, sosial status, språk, religion og livssyn. Barnehagen har som mål å motvirke alle former for diskriminering og fremme nestekjærlighet.

## BÆREKRAFTIG UTVIKLING

I Rishagen ser vi på bærekraft som noe mer enn å resirkulere søppel og ta hensyn til naturen rundt oss. Vi har selvsagt fokus på akkurat dette i hverdagen, men ser nytten av å se begrepet i en større sammenheng. Kort fortalt ønsker vi å la barna få erfare, oppdage og utvikle seg sammen med trygge voksne i naturen. Ved at barna får gode erfaringer, vil dette være verdifulle minner som de tar med seg videre i livet. Vi tror at dette kan være med å påvirke



deres syn på naturen og evnen deres til å ta vare på den. Vi ønsker at barna skal se seg selv i en større sammenheng og erfare at de valgene de tar, kan få konsekvenser for fremtiden.

Rike naturopplevelser er noe vi verdsetter høyt i vårt bærekraftarbeid her i Rishagen. I og rundt barnehagen vår har vi muligheter til unikt pedagogisk arbeid, til stor nytte for barna. Vi opplever natur og årstider på nært hold, sammen med andre i sosiale fellesskap. Felles erfaringer danner relasjoner. Her er det gode muligheter for barna til å utvikle en respekt ovenfor natur og hverandre, i tillegg til en ansvarfølelse for vår felles fremtid.

Her i barnehagen vil vi som tidligere nevnt gi barna erfaringer med å bli sett, hørt og bekreftet. Vi mener at barn er verdifulle og har mulighet for å påvirke sitt eget liv. Barns skaperglede, undring og utforskertrang vektlegges i arbeidet vårt slik at de erfarer medvirkning i praksis. Veien blir til mens vi går og barna skal få sette kurs.



I praksis vil dette bety at vi ønsker å ha fokus på:

- ✿ Turer året rundt for å gi barna varierte naturopplevelser og gode erfaringer
- ✿ Fokus på vennskap og fellesskap
- ✿ Innhente erfaringer og kunnskap om dyreliv i naturen
- ✿ Støtte og utvide barnas utforskertrang og skaperglede
- ✿ Fokus på å spre glede
- ✿ Fokus på barns medvirkning
- ✿ Måltid i naturen



## LIVSMESTRING OG HELSE

I Rishagen ønsker vi å kunne bidra til at alle barn opplever trivsel, livsglede og mestring. Vi ønsker samtidig at vår barnehage skal være et trygt sted for alle barn. Det innebærer blant annet aktive voksne som støtter barna i motgang, utfordringer, i tillegg til at vi har barna bli kjent med egne og andres følelser. Vi ser at ved å jobbe målrettet for at alle barn skal få kjenne på mestringsopplevelser, fellesskap og anerkjennelse, vil det føre til at de får erfare samspill som bygger vennskap. Noen ganger opplever vi barn som havner i et uheldig samspill med andre. I disse tilfellene har vi fokus på å veilede barna, slik at alle barn heller får oppleve gode, nære samspill. Vi mener at alle barn skal få en følelse av tilhørighet, og være aktiv deltakende i et større fellesskap og bli inkludert.

Livsmestring handler blant annet om å skape trygghet og tro på egne evner her og nå, og i fremtiden. Vi i Rishagen mener vi kan gjennomføre dette ved å gi støtte til å mestre motgang, håndtere utfordringer og regulere følelser.

Vi ønsker å fremme barnas bevegelsesglede og motoriske utvikling, ved å daglig ha fokus på fysisk aktivitet. Her vil barnas psykiske og fysiske helse stå i fokus.

Vi har fokus på å utvikle matglede og gode sunne matvaner hvor vi inkluderer barna i matlaging i barnehagen og på tur.









4.0

# BARNEHAGENS FORMÅL OG INNHOLD



«Barn må lære å bære sin pose selv. Sin livs pose.»

*Per Schultz Jørgensen*





Barnet først er et helhetlig system for å styrke de ansattes kunnskap og handlingskompetanse. Det består av tre ulike hovedområder som sammen bidrar til å styrke barns allsidige utvikling; sosioemosjonell støtte og veiledning, organisering og ledelse samt læringsstøtte.

emosjonell bevissthet til å veilede i problemløsning, håndterer frustrasjon og er i stand til å vente på det man vil

ha, forhindrer at stress og uro overvelder evnen til å tenke klart og har kontroll over hvordan og når man uttrykker følelser.

**Emosjonsveiledning:** er bevisst barnets følelser, er til stede, oppretter kontakt med barnet, viser forståelse og aksept for barns følelser (bruk kroppsspråk, pust, tone og evt. ord). «Går inn i følelsen»/ navngir følelsen. Hvis nødvendig, hjelper og støtter barnet i problemløsningen (trøst, pek ut en retning, assister, sett grenser).

## SOSIO-EMOSJONELL STØTTE OG VEILEDNING

**Positivt klima og negativt klima:** smil, latter, entusiasme, positiv kommunikasjon, respekt for hverandre, fravær av straff, hån, kjeft, sarkasme og erting.

**Sensitive voksne-trygge barn:** hjelper barna med konflikthåndtering, er oppmerksom, bidrar til trygghet.

**Barns perspektiv og medvirkning:** viser fleksibilitet, ivaretar barnas perspektiv, lar barn uttrykke seg.

**Emosjonskompetanse:** identifiserer og forstår egne følelser, bruker følelser til å navigere i sosiale interaksjoner, bruker

## ORGANISERING OG LEDELSE

**Gruppeledelse og veiledning:** er proaktiv og forebygger, gir trygge og forutsigbare rammer.

**Tilrettelegge for lek, læring og overganger:** klare rutiner, sikrer flytende overganger, barna kjenner til regler, lite venting.



**Variasjon:** varierte materialer i barns høyde, barnefokus og effektiv tilrettelegging.

## LÆRINGS-STØTTE

**Begrepsutvikling, forståelse og dybdelæring:** integrerer ny kunnskap til etablert kunnskap, bidrar til økt kunnskap knyttet til hverdagsopplevelser, skaper sammenhenger i barnas liv, utfordrer til barns tenkning og problemløsning

**Tilbakemeldinger:** bruker hint og gir verbal eller fysisk støtte til barnas læring

og mestring, forklarer begreper og hendelser, utvider, gir gode og konkrete tilbakemeldinger, anerkjenner innsats og gjennomføring.

**Språk:** hyppige samtaler, frem- og tilbake utvekslinger, stiller åpne spørsmål, repeterer barnas utsagn, selvsnakk, parallellsnakk, variert språk, forklarer ord og knytter ord til hendelser/erfaringer her og nå.

**Egenledelse i lek og læring:** støtter barn i sin utvikling av egenledelsesfunksjonene; planlegging, organisering, arbeidshukommelse, fleksibilitet, selvregulering, selvmonitorering, igangsetting, samt tilrettelegger for et variert og rikt lekemiljø og deltar i barnas

lek.

Slik arbeider vi med Barnet først:

Satsingen er en barnehagebasert kompetanseutvikling, hvor hensikten er å utvikle barnehagens samlede kompetanse. Fokuset ligger på barnehagens prosesskvalitet, altså kvaliteten på voksenbarn relasjoner og kvaliteten på det pedagogiske arbeidet. Vi har opparbeidet oss en felles plattform med felles forståelse, slik at vi kan for å kunne jobbe med samme utgangspunkt mot felles mål.

Gjennom arbeidet med Barnet først har en samlet personalgruppe jobbet seg systematisk gjennom områdene og brukt det som rettesnor for hvordan det pedagogiske arbeidet ser ut i praksis.

Arbeidet med Barnet først knyttes tett opp til vår egen satsing “Robuste barn”, hvor voksenbarn relasjonen er katalysatoren for læring og utvikling.

Arbeidet har ført til en større bevissthet til egen yrkesutøvelse og hvem vi er i møte med barn.

## **SPRÅK I BARNEHAGEN – MYE MER ENN BARE PRAT**

Arbeidet med språk i barnehagen kobles direkte opp til domenet “Støtte til læring og kognitiv utvikling” i CLASS. Domenet handler om måten personalet utnytter muligheter for læring og språkutvikling gjennom utviding av barns tenking, støtte til problemløsning, vokabular og samtalekompetanse.

## **STØTTE TIL LÆRING OG KOGNITIV UTVIKLING HAR 3 DIMENSJONER:**

### **Utvidelse av kognisjon.**

Fokuset her er ansatte som legger til rette for å la barna analysere og resonnere i lek, samtaler og aktiviteter. Barna får støtte til kreativitet og kunnskap blir integrert på tvers av aktiviteter og koblet opp mot barnas virkelige verden.

### **Kvalitet på feedback**

Her er fokuset på hvordan ansatte bygger stillas og gir barna hint for å drive samtalen videre. Her skal det være mange vekslinger mellom barn og ansatte. De ansatte skal sette i gang tankeprosesser, gi informasjonen barna trenger for å tenke videre, oppmuntre og bekrefte barnas tankeprosesser.

### **Språkstøtte**

Ansatte skal legge til rette for samtaler og sørge for at de varer over litt tid gjennom å stille åpne spørsmål. De ansatte skal også gjenta og forklare barns innspill og tanker, og fortelle hva de selv holder på med i en aktivitet. Dette for å sette ord på det som skjer. I tillegg skal de ha fokus på avansert språk, istedenfor å forenkle språket sitt sammen med barn.

Ett av våre viktigste verktøy i møte med verden er nettopp språket vårt. En trenger ett godt språk i møte med andre mennesker for å gjøre seg forstått, uttrykke tanker, følelser og meninger og å vise hvem en er. Våre tanker er at et robust barn har opparbeidet seg en god språkforståelse, et godt ordforråd og bred begrepsforståelse.

Vi har flere pedagoger med



videreutdanning innen barns språkutvikling og språklæring, som gir barnehagen et språklig kompetanseløft. Barn lærer språk best gjennom å være språklig aktive. I Rishagen skal vi bidra til at barn leker med språk, symboler og tekst og vi skal stimulere til språklig nysgjerrighet.

En dag i barnehagen består av utallige hverdagssituasjoner der barna kan bruke språket aktivt. Et godt språkstimulerende miljø er preget av et personale som bruker språket i samspill med barna hele dagen.

Vi er opptatt av å være gode språkmodeller for barna gjennom å:

- ✿ Bruke åpne spørsmål hvor vi inviterer til samtale.
- ✿ Gi barna tid.
- ✿ Bygge gode relasjoner hvor det er trygt å utforske språket.

Personalet skal la barna utforske ulike skriftspråkuttrykk som for eksempel lekeskrift, tegning og bokstaver.

På liten base har vi blant annet tilgjengelig papir, fargeblyanter og bøker for barna. På stor base er barna i tillegg til dette med på å skape egne tekster.

Vi bruker bøker aktivt i hverdagen og tar blant annet i bruk dialogisk lesing som et verktøy for å få barna språklig aktive. Dette innebærer at vi er opptatt av å skape samtaler rundt

bøkene. Når man leser sammen på en slik måte får barn hjelp til å sette ord på egne tanker, opplevelser og følelser.

Barnehagen har en unik posisjon til å oppdage og gi støtte til barn som har språklige utfordringer. Tidlig innsats betyr at barnehagen skal sette inn tiltak tidlig hvis det er behov for det. Det innebærer å avdekke eventuelle språkvansker på et tidlig tidspunkt, som blant annet kan være med på å forebygge lese- og skrivevansker i skolealder. For å kunne danne oss et best mulig bilde av barnets språkutvikling bruker Rishagen kartleggingsverktøyet TRAS på alle våre barn. Hensikten med å observere barns språk er å se hvor langt de har kommet i sin språkutvikling, for så å møte barna der de er.

Målet er at TRAS skal bidra til at barn som strever med sin språktilegnelse skal få hjelp på et tidlig stadium i utviklingen. TRAS vil sikre at alle barn får den språklige stimuleringen de trenger.

**BARNET  
FØRST!**



# I Rishagen skal vi:

---

Gi barna førstehåndserfaring ved direkte sanseerfaringer; ta på, lukte, smake, høre.

Legge til rette for konstruksjonslek hvor barna får eksperimentere, resonnere og analysere.

Legge til rette for samtaler med problemløsing, sammenligning og klassifisering.

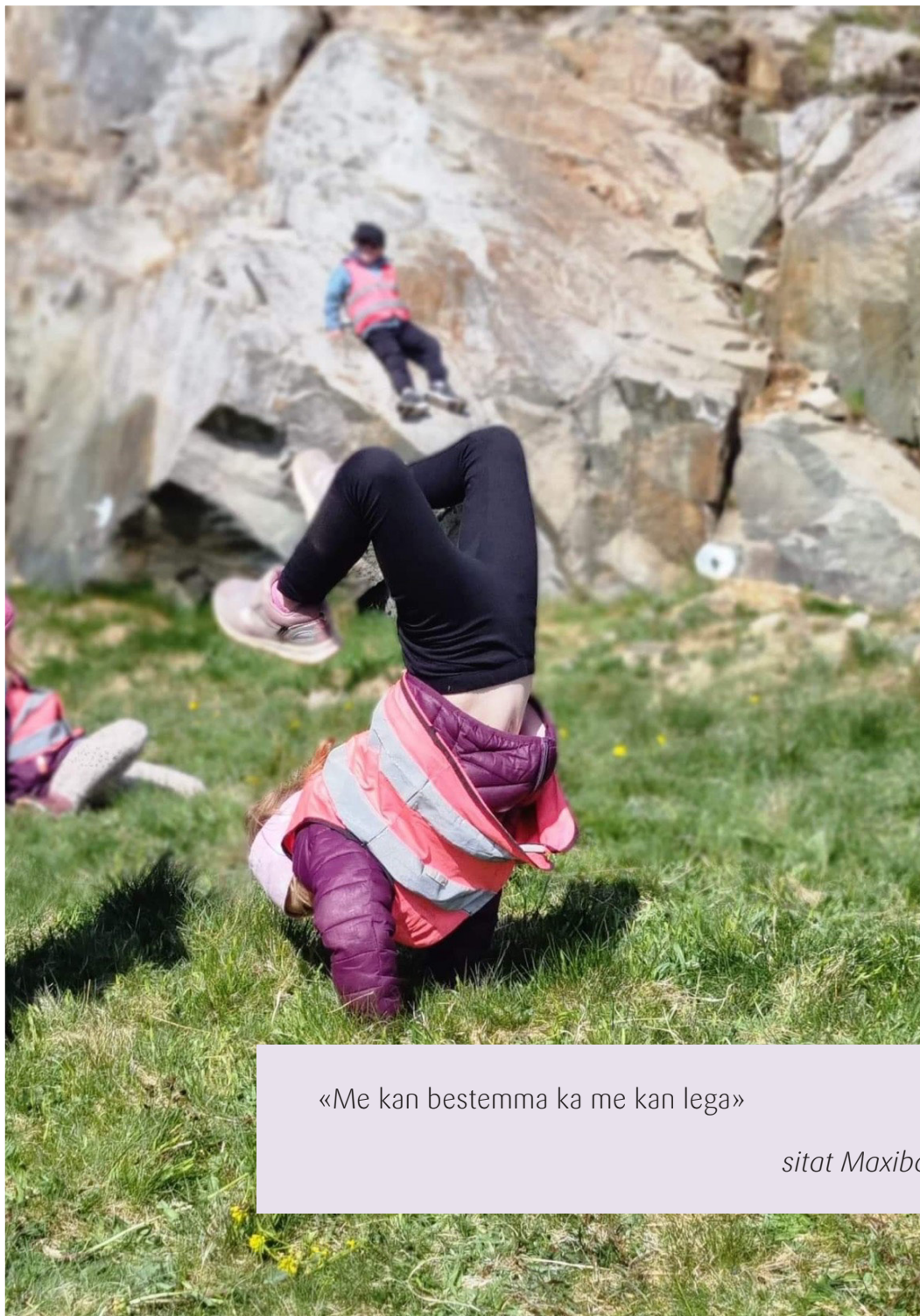
Stille åpne spørsmål som hvordan, hva og hvorfor.

Fokusere på tur-taking hvor vi tar utgangspunkt i det barnet er opptatt av, fanger det opp og responderer.

Sette begrep i sammenheng med hverandre, integrerer nye begreper og kobler det opp.

5.0

## BARNS MEDVIRKNING



«Me kan bestemmas ka me kan lega»

*sitat Maxibarn*



Barns medvirkning er viktig for barnehagemiljøet og for barnas egen personlige utvikling!

Men hva er egentlig barns medvirkning? Handler det om å velge farge på koppen, eller om vi skal tegne eller male i dag?

Nei - det kalles medbestemmelse.



Barns medvirkning handler om at barna skal få oppleve at de har innflytelse på det som skjer i barnehagen. Når barna opplever at deres interesser og opplevelser blir tatt hensyn til, og at voksne og barn samtaler om det som skjer, erfarer de at

de påvirker og medvirker i egen hverdag. I Rishagen FUS barnehage tar vi alle barn på alvor, og hos oss skal barna få kjenne at barnehagen er til for dem! Vi ivaretar barnas verdighet og er bevisste på hvordan vi anerkjenner og møter dem som likeverdige medmennesker. Vår jobb er å legge til rette for gode relasjoner og aktiviteter der barns medvirkning har stor

plass. Personalet skal støtte barnas ideer og innspill og vise fleksibilitet når det kommer til planer. Barns medvirkning er ikke det samme som å la barna bestemme alt selv, men at deres stemme blir lyttet til og tillagt viktighet – at deres innspill teller og er viktige i fellesskapet.



Gjennom å la barna medvirke gir vi dem en kompetanse de vil ha bruk for resten av livet som samfunnsborger og medmenneske. En kompetanse som gir dem forutsetninger for å bedre kunne samarbeide, men også ivareta egne behov. De får øvd seg på å si ifra i stedet for å være tause aktører i sitt eget liv.



Slik ser barns medvirkning på liten base og stor base ut:

#### **Liten base:**

På liten base er det viktig å være observante på barnas nonverbale innspill, gjennom mimikk og kroppsspråk. Vi må tolke signaler og «tone oss inn» på barnas interesser, utforskning og behov. For å få

til dette, er det avgjørende at vi skaper gode relasjoner helt fra start – barnas medvirkning starter allerede i tilvenningen. Når vi kjenner barna godt og har gode relasjoner i bunn, er det enklere for oss å spille videre på det barna viser interesse for gjennom spontane aktiviteter. Vi er til stede «her og nå», og fanger opp signalene barna kommer med – og handler gjennom dem. Ut ifra barnas interesser, utvikler vi et lekemiljø som innbyr til variert lek. Barna får på denne måten satt sitt preg på avdelingens lekemiljø.



Vi ser at barna tidlig viser interesse for å hjelpe til med daglige gjøremål. Gjennom ordningen med «dagens hjelper» får barna mulighet til å delta i hverdagslige ting. Hvilke pålegg skal vi ha på tralla i dag? Hvilken frukt skal vi ta med å skjære opp til fruktmåltidet? Klarer vi å få alle klutene inn i vaskemaskinen? Når gode relasjoner ligger i bunn, er det enklere for personalet å oppfordre og utfordre barna. Vi legger til rette for at barna skal bli mest mulig selvstendige, gjennom alt fra påkledning, til det å si ifra og dele meninger.

Etter hvert som barna utvikler verbalspråket, blir det enklere å både medvirke og å bli forstått.

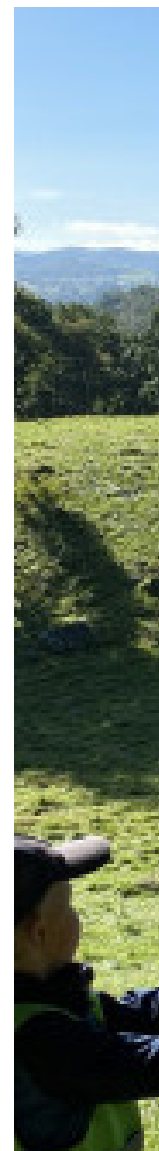
### **Stor base:**

På stor base har barna i større grad muligheten til å påvirke gjennom språket. De kan fortelle hva de er interesserte i, og hva som til enhver tid opptar dem. Kanskje de har sett en flyvende enhjørning på vei til barnehagen? Eller en dinosaur som rutsjet

på lekeplassen? Personalets oppgave er å observere, lytte og samtale med barna. På den måten kartlegge hva barna leker med, hva de snakker om, hvilke spørsmål de har og hva de undrer seg over. Dette krever at vi er fleksible, til stede med barna, og er påkoblet.

Lekemiljøet endrer seg også i takt med hva barna interesserer seg for. Nytt temaarbeid – nytt lekemiljø. Da samtaler vi med barna om hva de trenger for å utfolde seg i leken. Hvilke bilder som skal henge på veggen, hvilke leker vi trenger, og hva vi kan gjøre for at rommet skal bli SUPERKULT.

Her er et eksempel på barns medvirkning på stor base: I desember 2021 så de aller fleste barna på julekalenderen: «Kristiania magiske tivoliteater». I barnehagen gikk samtalen om Luka, magi, trylling og teater. Etter juleferien startet vi opp med tema «Den magiske verden» der trylling var i fokus. Gjennom å samtale rundt temaet fikk barna blant annet sette ord på hvordan de så for seg at temaarbeidet skulle være og hva som trengtes for å leke i denne magiske verdenen. Barna ramset opp en hel liste, og tryllestaver, magiske kapper, hatter og trylletriaks var bare noe av det som stod på lista. På denne måten fikk barna medvirke gjennom hele prosessen – fra planlegging til gjennomføring.







# 6.0

# SAMARBEID



«Det betyr å hjelpe kvarandre»

*sitat Maxibarn*

## Foreldresamarbeid

Personalet i Rishagen legger stor vekt på å bygge gode relasjoner til alle foreldre. De er vår viktigste samarbeidspartner når vi sammen skal gi barnet det beste vi har å tilby.

Fra første møte setter vi fokus på foreldresamarbeid og legger til rette for å bli godt kjent både før og under tilvenningsperioden, og i hverdagens møtepunkt.

Foreldres tilbakemeldinger og innspill bidrar til vår refleksjon, kompetanseutvikling, og videre utvikling av egen praksis. Foreldres syn på oss er ett blick inn i vår hverdag, som vi tar imot med takknemlighet.

Her i Rishagen har vi ett velfungerende SU med gode foreldrerepresentanter.

Vi møtes jevnlig og tar opp saker som er viktige for barnehagen, barna og foreldrene.

SU godkjenner hvert år årsplan for nytt barnehageår og kommer med viktige innspill fra barnehagens foreldregruppe.

“Det tar en landsby å oppdra ett barn”

Vårt ønske er at vi, og vårt nærmiljø her i Solbakkene skal fungere som en landsby som sammen tar ansvar for neste generasjon.

Her ønsker barnehagen å være ett sentralt



møtepunkt de første årene av ett barns liv, før vi sender de videre til skolene i Gjesdal.

Siste året i barnehagen sørger skolene for flere møtepunkt og begynner tilvenningen tidlig. Barnehagen går i tillegg tur til de aktuelle skolene for våre barn og benytter uteområdene til lek og utforskning.

Barnehagen har et tett samarbeid med kommunalsjef for oppvekstområdet og barnehagesjefen i Gjesdal. Her får vi mulighet til å delta på kommunens kompetanseutvikling og kvalitetsarbeid, samtidig som vi får mulighet til å bidra inn med vår kompetanse og egenart.

Pedagogisk psykologisk tjeneste (PPT) bidrar som et støtte- og hjelpeapparat for barn som har behov for spesialpedagogisk hjelp i barnehagen. De kobles på gjennom en henvisning fra barnehagen og hjelper til med tilrettelegging av tilbudet for barn med behov for spesialpedagogisk hjelp i barnehagen.

Her i Gjesdal er vi så heldige å ha Familiesenteret. Dette er et lavterskel tilbud foreldre kan ta kontakt med direkte for veiledning og støtte, om hverdagen skulle skulle hverdagen røyne på. Her jobber det dyktige veiledere med mye erfaring og kompetanse.

Summen av alle våre samarbeidspartnere er stor, og danner ett trygt og solid nettverk rundt barna våre på veien inn i framtiden.



7.0

# OVERGANGER





## Overgang hjem/barnehage

Når barnet ditt skal starte i barnehagen bruker vi ofte trygghetssirkelen som utgangspunkt for å forklare hvordan vi jobber. På den måten kan vi si at “vi ser barnet innenfra”. Dette vil blant annet si at vi bidrar til å støtte barnas behov for tilknytning og utforskning. Et barn som blir sett innenfra utvikler god psykisk helse, sosial kompetanse, blir robuste og selvstendige. Den gode selvfølelsen kommer samtidig som det opplever mestring og glede. For å opprettholde noe som er kjent fra før for barna kan det være naturlig å snakke om et overgangsobjekt. Winnicott beskriver et overgangsobjekt som noe et barn har med seg følelsesmessig. Dette kan binde to verdener sammen (Tveitereid, 2019), for eksempel hjem og barnehage.

Ved oppstart i barnehagen kan et overgangsobjekt for eksempel være en kosefille, bamse eller dukke som barnet kjenner til fra hjemmet.

## Foreldreaktiv tilvenning

5 dagers tilvenning betyr at ved oppstart er foreldre til stede sammen med barnet i minimum fem hele dager. Foreldre deltar aktivt i praktiske oppgaver i barnehagen, og har hovedansvaret for barnet i lek, stell og måltid. Kontaktpersonen fra barnehagen vil være i nærheten og vil nærme seg barnet gradvis i samspill med foreldrene.



## Hva vil det si med 5 dagers tilvenning?

### Informasjon

Barnehagen skal sikre tidlig og god informasjon til foreldrene. Dette i form av et informasjonsskriv, samt informasjon om kontaktperson med bilde. Nye foreldre vil også få foreldremøte i juni, og besøksdager for barn og foreldre før oppstart. På foreldremøte vil dere blant annet få kurs i trygghetssirkelen.

### God tid til oppstart

I perioden etter tilvenning anbefaler vi at barna har kortere dager. Ser vi at barnet har behov for lengre tilvenningsperiode etter disse 5 dagene, kan oppstarten utvides ved behov. I følge Tveitereid (2019) er det utviklende når barn opplever mestring ved oppstart i barnehagen. Samtidig argumenterer hun for at tilvenning tar tid og barn er forskjellige. Å starte i barnehagen kan være en påkjenning for barna og forskning har vist at barna blir utsatt for stress. Dette er helt normalt og stressnivået vil gå ned etter hvert. Stresset barna opplever kan få utløp i form av at rutinene for søvn blir forstyrret, og de kan og bli urolige på ettermiddagen hjemme etter barnehagen. Grunnen for dette er at når barna er sammen med foreldrene sine, klarer de å regulere følelser bedre. For å redusere dette stressnivået, anbefaler vi korte dager etter endt tilvenning. Det er også viktig at barn og foreldre har gode og rolige ettermiddager sammen.

### God struktur og organisering

Før oppstart vil vi ha planlagt tilvenningen godt og ha skapt en god plan for de barna som fortsetter på avdelingen. Dette innebærer blant annet en fast dagsrytme hver dag som vil være tydelig for barn og foreldre. Det å ha faste aktiviteter, sanger og regler hver dag skaper forutsigbarhet for barna. Vi ønsker også aktivt bruk av overgangsobjekter og "huset mitt" (bilder av barnas egen familie). Samtidig er vi fleksible for å ivareta ditt barns behov. Kanskje er det behov for to hviler? Målet vårt er at overgangen fra hjem til barnehage skal være forutsigbar for ditt barn.

### Trygghetssirkelen som pedagogisk verktøy

For at tilnærmingen til barna skal oppleves tryggest mulig, ønsker vi å bruke foreldrene til å tolke og forstå barna. Dette gjør vi gjennom å observere samspill mellom foreldre-barn og barn-barn. I samspill med foreldrene vil personalet aktivt bruke sin fagkunnskap og veilede gjennom trygghetssirkelen. Vi vil ha en oppstartsamtale før tilvenning med hver enkelt familie hvor vi vil ha fokus på relasjon, tidlig innsats og interkulturell kompetanse. Etter oppstart vil pedagogisk leder evaluere ettergitte kriterier, der foreldrene inviteres inn i evalueringen gjennom samtaler.



## Overgang base/base

I likhet til tilvenning, er denne overgangen også en stor omveltning og en «ny start» for barna. Når man starter på stor avdeling, skal man bli kjent med nye rom og gjerne nye voksne og det er flere barn per voksen. Derfor er det viktig at personalet skaper situasjoner som fremmer tilhørighet og bevarer den gode fellesskapsfølelsen for barna.

### Overgangsobjekt og den trygge voksne

På lik linje som i overgangen «tilvenning», altså overgangen hjem – barnehage, er et overgangsobjekt like sentralt i denne overgangen. Ettersom det er viktig i alle overganger at barna får beholde følelsen av tilhørighet og kjenne på en kontinuitet, vil noen kjente voksne fra den trygge, og kjente avdelingen bli med i overgangen til stor avdeling. Oftest ser vi at de aller fleste barn mestrer å gå inn i nye relasjoner med nye voksne, der de skaper ny tilhørighet og fellesskapsfølelse.

### Lytte til barnas signaler

De nye voksne går aktivt inn i samspill sammen med barna og de trygge voksne, for å lære og lytte til barnas signaler. Dette vil til slutt gjennom godt og bevisst arbeid resultere i at de nye voksne også

blir trygge voksne som kan forstå barna, og forstå hvorfor, samt hvordan de reagerer i ulike situasjoner (Abrahamsen, 1997).

### Bevissthet i vårt arbeid

Abrahamsen sin forskning tyder på at fagutdannet personale ofte ikke anvender sine kunnskaper og kompetanser rundt tilknytning og emosjonell tilgjengelighet i praksis. Videre nevner hun at konsekvensen av dette er at fagkunnskapen anvendes usystematisk og sporadisk i barnehagemiljøene (Abrahamsen, 2015). Dette er noe vi i Rishagen har stort fokus på, og ønsker å motarbeide. Ved å ha stor bevissthet rundt vårt arbeid, samt å strebe etter å være et faglig personale, vil vi skape best mulige overgangssituasjoner for våre barn.

### Overgang barnehage/skole

Når barn starter på skolen, opplever de en form for brudd, i det de begynner noe nytt. Det er nye rutiner som skal læres, nye rom man skal bli vant med og nye voksne man må forholde seg til. For at ikke alt det nye skal bli for overveldende, snakker vi ofte om å ivareta en form for kontinuitet for barna. Altså, å opprettholde noe av det som er kjent for dem fra før. Kontinuitet vil si at noe går igjen, altså en sammenheng som gir barna mening (Hogsnes & Moser, 2014).

Barn og foreldre skal føle seg trygge på at både barnehage og skole gjør sitt beste for å skape kontinuitet og sammenheng. Overgangen fra barnehage til skole må





ses på som en sammenhengende prosess fra siste året i barnehagen til første året på skole. De ulike aktivitetene skal synliggjøres og gi mening for både barna og foreldrene.

### Overgangsobjekt i skolen

I overgang mellom barnehage og skole kan et overgangsobjekt være at skolen jobber videre med et tema som er kjent for barna i fra barnehagen.

Personalet i barnehagen får komme med innspill til skolen om hvem som bør gå i samme klasse. I denne forbindelse blir foreldre invitert til en overføringsamtale som vi går gjennom før vi sender denne informasjonen videre til skolen.

### Robuste barn

Vi ønsker at barna skal være robuste med gode barndomsminner fra barnehagen som verdifull ballast i skolen og videre i livet. Robuste barn er som strå som kan bøye seg i vinden uten å knekke. Målet er at Rishagenbarna skal gå ut av barnehagen med et positivt selvbilde, være trygge og forskende, trives i lek og ha vennekompetanse. Barna skal føle glede ved at de er de eldste i barnehagen. De skal glede seg til resten av livet og vite at de har påvirkningsmulighet. Barna skal oppleve at "jeg er verdifull, jeg er unik og jeg kan."









## 8.0

# BARNEHAGEN SOM LÆRENDE ORGANISASJON



«Lærende organisasjoner er organisasjoner som hele tiden er opptatt av at medlemmene/ansatte øker sin kapasitet til å skape de resultatene de ønsker å skape. Lærende organisasjoner er organisasjoner hvor mennesker kontinuerlig utvider sin kapasitet til å skape de resultatene de virkelig ønsker, hvor nye og ekspansive tankemønstre næres, hvor kollektive ambisjoner settes fri, og hvor mennesker kontinuerlig lærer å se helheten sammen.»

Peter Senge 1999: 3





**Her i Rishagen jobber vi systematisk med utviklingsarbeid. Vi vil ha ansatte som reflekterer over faglige og etiske problemstillinger, holder seg oppdatert på ny teori og er gode rollemodeller.**

Senge (2006) sier: “en lærende organisasjon er en organisasjon som kontinuerlig forbedrer sin evne til å skape sin egen framtid.”

Vi legger derfor vekt på at personalet utvikler sine evner og bygger sin kapasitet slik at barna møter omsorgsfulle og kompetente ansatte.

Våre metoder for å opprettholde en lærende organisasjon:

- ❁ Vi har fokus på å være i en prosess hvor vi alltid reflekterer rundt egen praksis.
- ❁ Vi har fokus på at alle møter skal være av høy kvalitet med mulighet for læring.
- ❁ Systematikk rundt eget kvalitetsarbeid.
- ❁ Vi lager tiltaksplaner med utgangspunkt i CLASS observasjoner og rapporter.
- ❁ Stort fokus på tilbakemeldingskultur når det kommer til praksis.
- ❁ Vi tilbyr veiledning til alle ansatte.
- ❁ Nyutdannende barnehagelærere får veiledning de første 2 årene for å sikre at deres kunnskap blir framhevet og blir en del av barnehagens praksis.
- ❁ Vi utnytter og deler alle ansattes spisskompetanse inn på møter og ut mot foreldre.

## **Planlegging, dokumentasjon og evaluering.**

For å kunne jobbe systematisk med kvalitetsutvikling er det noen viktige element vi må ta utgangspunkt i.

Rammeplan for barnehager legger føringer for dette arbeidet og sier blant annet at:

- ❁ Barnehagen skal jevnlig vurdere det pedagogiske arbeidet. Det betyr at det pedagogiske arbeidet skal beskrives, analyseres og fortolkes ut fra barnehagens planer, barnehageloven og rammeplanen.
- ❁ Dokumentasjon av det pedagogiske arbeidet skal inngå i barnehagens arbeid med å planlegge, vurdere og utvikle den pedagogiske virksomheten.
- ❁ På denne måten kan personalet lære av egen praksis og bidra til å utvikle barnehagen som pedagogisk virksomhet.

### **Planlegging**

Målet med planlegging er å jobbe systematisk for å sikre at barna opplever et tilbud av høy kvalitet. Vi skal i tillegg sikre at vi bruker vår kompetanse og kunnskap om barns utvikling som grunnlag i det pedagogiske arbeidet.

Planleggingen skal sørge for at det enkelte barnet og barnegruppen opplever progresjon. Observasjoner, dokumentasjon, refleksjon og systematisk veiledning er grunnlaget for alle våre planer.

Slik gjør vi det:

- ✿ Utarbeider halvårsplan basert på satsing og årsplan. I planleggingen tar vi utgangspunkt i observasjoner fra barns lek og interesser.
- ✿ I planleggingen velger vi oss ut fokusområdet knyttet til rammeplanen og barnehagens årsplan. Målet er åpne og fleksible planer som skaper rom for barns medvirkning.
- ✿ Personalet på de ulike gruppene samarbeider om planene og hver enkelt ansatt får delegerte ansvar knyttet til de ulike fokusområdene.

## Evaluering

Systematisk evaluering er et av våre viktigste verktøy for å finne ut hvor vi er og hvor vi skal.

Evaluering handler om å se på egen praksis med ett kritisk blikk.

Pedagogisk dokumentasjon skal danne utgangspunkt for personalets egen-evaluering.

Slik gjør vi det:

- ✿ Evaluerer planer for å forbedre praksis.
- ✿ Egen evaluering når det kommer til faglig kompetanseutvikling. Hvor er jeg og hvor vil jeg?
- ✿ Felles evaluering for hele personale når det kommer til faglig plattform. Hva har vi lært, hva vil vi lære mer

om?

- ✿ Systematisk veiledning for alle ansatte med fokus på å være i faglig og personlig utvikling.
- ✿ Gjennomfører brukerundersøkelser



for foreldre.

I tillegg til dette blir alle grupper observert av en sertifisert observatør ved hjelp av observasjonsverktøyet CLASS.

Etter observasjonen får hver gruppe en skriftlig rapport og en muntlig tilbakemelding med en score innenfor domeneene i CLASS.

Dette er en tydelig tilbakemelding på





gruppens prosesskvalitet og blir brukt i videre utviklingsarbeid.

### **Dokumentasjon**

Dokumentasjon i barnehagen er todelt. På den ene siden ønsker vi å gi foreldre et vindu inn i barnehagen for å synliggjøre det pedagogiske arbeidet. Dette gjør vi gjennom å skrive et notat på «dagen-i-dag» på MyKid og legge ut bilder.

På den andre siden bruker vi dokumentasjon for å kunne reflektere over det pedagogiske arbeidet innad i

barnehagen. Pedagogisk dokumentasjon er mer enn bare bilder og mer enn bare tekst, det er muligheten for å kunne se det samme bilder med ulike blikk for å hente ut ny kunnskap og bidra til endring og utvikling.

Vi ser på utviklingsarbeidet som en prosess hvor alt henger sammen. Vi planlegger, gjennomfører, dokumenterer og evaluerer i en spiral som ikke har en begynnelse eller en slutt.

En evig runddans av erfaringer og læring, stadig i utvikling mot den beste utgaven av oss selv.



Rishagen FUS barnehage

## KONTAKTINFORMASJON

Rishagen FUS Barnehage  
Fiolveien 1  
4330 Ålgård

E-post: [dl.rishagen@bhg.no](mailto:dl.rishagen@bhg.no)

Tlf. daglig leder: 932 30 870